

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหารของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ศึกษาสภาพปัญหาและปริมาณความขัดแย้ง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนตำบลป่าพลู และเพื่อศึกษารูปแบบการประยุกต์ใช้หลัก พรหมวิหาร ๔ ทางพุทธศาสนาในการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนในชุมชน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยดำเนินการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ประชาชนในตำบลป่าพลู จำนวน ๓๗๕ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๖,๐๗๕ คน ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหารของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน สรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๑ มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ มีสถานภาพสมรส จำนวน ๒๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖ มีวุฒิการศึกษา ประถมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ มีรายได้ต่อเดือนที่ ๕,๐๐๑ -๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔

๕.๑.๒ สภาพปัญหา ความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

สภาพปัญหาความขัดแย้งผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือปัญหาความขัดแย้งในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔๐ ปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวกับเพื่อนบ้าน รองลงมา คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๐ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินทำกิน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙๐ ปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวกับญาติ พี่ น้อง คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๐ ปัญหาความขัดแย้งในด้านความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๐ ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการให้ประโยชน์จากที่ดินสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๐ ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการให้ประโยชน์จากลำเหมืองสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๐ ปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวกับ ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๘ ปัญหาความขัดแย้งในด้านการนับถือศาสนา หรือบรรพบุรุษ หรือผีปู่ ผีย่า คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๐ และปัญหาความขัดแย้งในด้านเชื้อชาติ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐

๕.๑.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในด้านบทบาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๓.๑ ด้านข้อมูล พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในด้านข้อมูล โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๒ ด้านผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในด้านผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในข้อ ๒ ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๓ ด้านคุณค่า หรือค่านิยม พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในด้านคุณค่าหรือค่านิยม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๔ ด้านโครงสร้าง พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ในด้านโครงสร้าง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๕ ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง

จังหวัดลำพูน ในด้านความสัมพันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญห ความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๓.๖ ด้านเมตตา พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำ ชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในด้านเมตตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๗ ด้านกรุณา พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำ ชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$)เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๘ ด้านมฤตา พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำ ชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ด้านมฤตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$)เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๓.๙ ด้านอุเบกขา พบว่า ประชาชนในตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ ผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัด ลำพูน ด้านอุเบกขา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากทุกข้อคำถาม

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในตำบลป่าพลู บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูนจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบ แบบสอบถามนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตารางที่ ๕.๑

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในตำบลป่าพลู บทบาทของผู้นำชุมชนที่มี ต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูนจำแนกตาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน นำไปสู่การ ตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า

๑) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มี ต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน(sig = 0.008) จึงยอมรับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๒) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มี ต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดย ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน(sig = 0.161) จึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๓) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน (sig = ๐.๐๐๑) จึงยอมรับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๔) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน (sig = ๐.๐๐๑) จึงยอมรับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๕) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน (sig = ๐.๐๐๐) จึงยอมรับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๖) ประชาชนในตำบลป่าพลู ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม แตกต่างกัน (sig = ๐.๐๐๐) จึงยอมรับสมมติฐาน การวิจัยที่ตั้งไว้

๕.๑.๕ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

ปัญหาอุปสรรค บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน คือ ปัญหาเรื่องของความขัดแย้งในเรื่องของการประกอบอาชีพที่อยู่ในหลายพื้นที่เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการการแก้ไขเป็นอันดับแรก แต่เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ปากท้อง ของประชาชน ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาเรื่องที่ดินสาธารณะ ปัญหาเรื่องที่ลำเหมืองสาธารณะ เป็นต้นที่เป็นปัจจัยเสริมในการทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวกับ เพื่อนบ้าน ก็ยังเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้มากนัก เนื่องจากแต่ละคนมีความคิดเห็นซึ่งอาจจะไม่ตรงกันบ้างในบางเรื่องทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริม บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน คือส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการประกอบอาชีพ และในเรื่องอื่นๆ ซึ่งต้องมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

๑. ด้านการให้ข้อมูล จากการศึกษาพบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งด้านการให้ข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ผู้นำชุมชนยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหามานะ พุทธิวิริโย (นามนันท) ได้ศึกษา

เรื่อง “ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์” จากการศึกษาพบ^๑ ด้านวิสัยทัศน์ ๑) นายกาศรศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้เข้าใจเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ๒) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๑) ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการบริหารงานให้แก่ผู้บริหาร ๒) ประชาชนอยากให้นายกมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากกว่านี้ เอาจริงเอาจังกับการทำงาน และทำงานเพื่อประชาชนจริงๆ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ๑) ประชาชนอยากให้นายกเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากกว่านี้ มีการพบปะกับชาวบ้านมากกว่านี้ ๒) ประชาชนอยากให้นายกมีจิตสาธารณะ มีการสนทนาปราศรัยกับประชาชน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน

๒.ด้านผลประโยชน์ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ เมื่อเกิดปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในหมู่บ้านผู้นำชุมชนสามารถแก้ไขได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ ศิลปียอดม ได้ศึกษาเรื่อง “ผู้นำชุมชนกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน” จากการศึกษาพบว่า^๒ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการเกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ถือเป็นเรื่องธรรมดา และผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการเจรจาไกล่เกลี่ยและแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณา หรือ ตั้งตัวแทนเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยจะไม่ตัดสินเด็ดขาดด้วยตนเอง

๓.ด้านคุณค่าหรือค่านิยม จากการศึกษาพบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งด้านคุณค่าหรือค่านิยม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในประเพณีของแต่ละพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา สุขกุล และ น้ำเพชร วินิจญ์กุล ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งท้องถิ่น : กรณีการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่ขานจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่าจากสภาพการดำรงชีวิต วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวบ้านทั้ง สองหมู่บ้าน มีความเป็นอยู่ที่ผูกพันและพึ่งพิงทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในและนอกชุมชน สำหรับเป็นแหล่งปัจจัยสี่ และอาชีพ เป็นต้น ดังนั้นจึงส่งผลให้ระดับทัศนคติที่แสดงถึงความพึงพอใจในภาพรวมของแต่ละด้าน (ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพ และด้านการบริการขั้นพื้นฐาน ตลอดทั้งทัศนคติด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต (ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และด้านวัฒนธรรมประเพณี)) อยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด แต่สำหรับประเด็นด้านโครงการฯ การจัดการและรูปแบบการจัดการ

^๑ พระมหามานะ พุทธวิริโย (นามนนท์), “ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^๒ สมยศ ศิลปียอดม , “ผู้นำชุมชนกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๐.

โครงการฯ และแนวทางออกสำหรับการแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวชาวบ้านสะท้อนว่าที่ผ่านมา (จากอดีต-ปัจจุบัน) ชาวบ้านมีรูปแบบการต่อสู้ ๕ แนวทางได้แก่ แนวทางที่ ๑: ยื่นหนังสือ คัดค้านการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำแม่ขาน แนวทางที่ ๒: ชุมนุม/ประท้วง แนวทางที่ ๓: เวทีการเจรจา แนวทางที่ ๔: นำวาระเข้าที่ประชุม แนวทางที่ ๕: เวทีสาธารณะ ส่งผลให้ ณ ปัจจุบันโครงการฯ อยู่ระหว่างการชะลอโครงการฯ ซึ่งแต่ละรูปแบบของกระบวนการต่อสู้ของชาวบ้านที่ผ่านมาเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลายาวนานตลอดจนต้องอาศัยภาคีเครือข่ายกลุ่ม/องค์กร อย่างไรก็ตามในทัศนะของชาวบ้านยังมีความหวังว่าโครงการฯ นี้ สามารถยุติได้และเสนอแนวทางออกที่ดีที่สุดเพื่อยุติปัญหาโครงการฯ ดังกล่าวคือ “การถวญญู” ซึ่งผลจะเป็นเช่นไรชาวบ้านพร้อมสนองพระราชดำริ อย่างไรก็ตามในกระบวนการแก้ปัญหาหรือยุติความขัดแย้งภายใต้โครงการฯ ดังกล่าวสิ่งสำคัญสำหรับหน่วยงานและบุคคลควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องเป็นบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความเป็นธรรม ยุติโดยธรรม และมีอำนาจในการตัดสินใจ ตลอดจนเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญด้านเขื่อนและโครงการฯ เป็นอย่างดี **ดังนั้นสรุปว่า** ความขัดแย้งว่าหมายถึง ความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อและค่านิยมระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งในสถานการณ์ใดก็ตามเป็นการแสดงออกของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้ความหมายนี้จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งเป็นความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มคน ที่มีความคิดเห็น ค่านิยม และเป้าหมายไม่เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงความขัดแย้งที่เป็นรูปแบบของการต่อสู้เพื่อทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด หรือการที่ฝ่ายหนึ่งรุกล้ำหรือขัดขวางการกระทำอีกฝ่ายเพื่อให้เป้าหมายของตนบรรลุผล ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะสะท้อนออกมาในรูปของความไม่รุนแรงหรือรุนแรงก็ได้

๔.ด้านโครงสร้าง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งด้านโครงสร้าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ผู้นำชุมชนมีความยุติธรรมในการบังคับใช้กฎระเบียบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดทะเล มหณฺณโว** ได้ศึกษาเรื่อง “ บทบาทของพระวินยธิการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ” จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพระภิกษุจำนวน ๓๐๙ รูป พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๒๙.๑๓ มีอายุอยู่ในช่วง ๒๖-๓๕ ร้อยละ ๓๙.๔๘ มีจำนวนพรรษาน้อยกว่า ๕ พรรษา ร้อยละ ๖๔.๗๒ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๕๑.๔๖ มีวุฒิทางธรรมระดับนักธรรมเอก ร้อยละ ๖๓.๑๑ ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ร้อยละ ๙๔.๑๗ เป็นพระลูกวัด โดยมีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของพระวินยธิการในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๕$) อันดับแรกได้แก่ ด้านกระบวนการทางยุติธรรม (กฎหมาย) ($\bar{X} = ๓.๘๑$) รองลงมาด้านภาวะผู้นำและด้านการประสานงาน/การมีส่วนร่วม ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และสุดท้ายด้านหน้าที่ ($\bar{X} = ๓.๔๙$) ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของ พระวินยธิการ ส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ พระวินยธิการบางรูป ไม่เข้าใจบทบาทตัวเอง และไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดถึงจำนวนในการปฏิบัติ

หน้าที่ของ พระวินยาธิการยังไม่เพียงพอต่อภาระงาน ส่วนข้อเสนอแนะในบทบาท คือ พระวินยาธิการ ต้องเข้มแข็ง ตั้งใจทำงานให้สมกับคำว่าผู้นำ มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ต่อหน้าที่ได้รับมอบหมาย ควรเลือกผู้ที่ชอบ และรักพร้อมทั้งเต็มใจที่จะเป็นพระวินยาธิการ พระวินยาธิการต้องมีจิตสำนึกต่อหน้าที่เสมอ ควรให้ผู้ที่จะเป็นพระวินยาธิการที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เข้าใจบทบาทความเป็นผู้นำที่จะต้องทำ และพร้อมที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ^๓

๕. ด้านความสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนใน ตำบลป่าพลู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการแก้ไขความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปทุมรัตน์ ต่อย่างค์** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการกับความขัดแย้งชุมชนชนบทเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งที่ปรากฏในชุมชนมีเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ แต่ความขัดแย้งที่พบว่ามี ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อร่างกายและทรัพย์สิน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านมากที่สุด ได้แก่ความขัดแย้งในเรื่องที่ทำกินระหว่างชาวบ้านกับองค์กรภายนอก^๔

เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว ชาวบ้านก็ได้คิดหาวิธีการจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าว อย่างเป็นกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการแบบแพะ ชนะ อย่างสันติวิธีในระยะแรก และแบบที่เป็นชนวนของความรุนแรงในระยะต่อมา โดยชาวบ้านได้พยายามเรียนรู้จากแหล่งความรู้ในชุมชนและจากแหล่งความรู้อื่นๆ ในระยะหลัง เมื่อกำหนดทางเลือกได้แล้วก็มีการทดสอบทางเลือกโดยสอบถามความเห็นจากคนในชุมชนก่อน แล้วจึงนำไปปฏิบัติจริงทันที ตามแผนที่ได้วางไว้ จากนั้นจึงมาประเมินผลและติดตามผลซึ่งก่อให้เกิดการปรับใช้ทางเลือกอื่นๆ ต่อมา ภายใต้การเรียนรู้ตามแนวคิดทางการศึกษาผู้ใหญ่เชิงมนุษยนิยม อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า ในระยะแรกชาวบ้านมิได้ใช้กระบวนการจัดการกับความขัดแย้งอย่างเต็มรูปแบบทุกขั้นตอน หรือใช้วิธีลองผิดลองถูก จนกระทั่งได้มีบุคคลและองค์กรภายนอกเข้ามาให้ความรู้ หรือชาวบ้านเองออกไปแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ภายนอกชุมชนดังกล่าว ซึ่งแต่ละขั้นตอนของกระบวนการก็มีการเรียนรู้ตามแนวคิดทางการศึกษาเชิงมนุษยนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิด “คิดเป็น” แทรกอยู่โดยตลอด

^๓ พระครูปลัดทะเล มหณฺโณโว , “บทบาทของพระวินยาธิการตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๔ ปทุมรัตน์ ต่อย่างค์ , “การจัดการกับความขัดแย้งชุมชนชนบทเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๓๙.

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง ประชาชนตำบลป่าพลู ต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง ประชาชนตำบลป่าพลู ต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนพบว่าประชาชนตำบลป่าพลู โดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไปที่มี อายุ มีความคิดเห็น เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐาน ส่วนประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาตามสถานภาพทั่วไปมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑.ด้านเพศ

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าเพศส่งผลต่อความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสันทยา ธีรธำรี (ไสยวิจิตร)** ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์กรของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์กรของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความเป็นผู้รู้จักตน ด้านความเป็นผู้รู้จักบริษัท ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ และ ด้านความเป็นผู้รู้จักผล ยกเว้น ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง^๕

เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์กรของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์กร ของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ

^๕ พระมหาสันทยา ธีรธำรี (ไสยวิจิตร), “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์กรของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑และ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีรายได้และสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการพัฒนาองค์การ ของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒.ด้านอายุ

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนไม่แตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าอายุส่งผลต่อความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูไพโรจน์ภทรคุณ (วิโรจน์ ภทฺทปญฺโญ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ๒. ในด้านภาวะผู้นำ เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางบาลี ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระภิกษุที่มีการศึกษาทางธรรม และตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสแตกต่างกันซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓.ด้านสถานภาพ

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าสถานภาพส่งผลต่อความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงแสดงว่าสถานภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองดี นิธิโก (สุราทิพย์)** ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔” จากการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้การบริหารงาน ของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ และสถานภาพ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.ด้านระดับการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษา

ส่งผลต่อความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงแสดงว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ คงสระบัว ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตาม ความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน” การศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ปริสัญญูตา ธัมมัญญูตา อัตถัญญูตา มัตตัญญูตา อตตัญญูตา กาลัญญูตา และปุคคลัญญูตา^๖

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนา ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ อาชีพงาน วุฒิ การศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนา ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และ .๐๕

๕.ด้านอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชน ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่าอาชีพส่งผลต่อความคิดเห็น เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงแสดงว่าสถานภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชน ในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ ศิลปโถม ได้ศึกษาเรื่อง “ผู้นำชุมชนกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน” จากการศึกษาพบว่า^๗

^๖ ธนวัฒน์ คงสระบัว, “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตาม ความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๗ สมยศ ศิลปโถม, “ผู้นำชุมชนกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๐.

๑.สภาพภูมิหลังของผู้นำชุมชน บางตัวแปร ได้แก่ ภูมิลำเนา อายุ อาชีพ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

๒.ปัจจัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชนบางตัวแปร ได้แก่ ความเข้าใจปัญหาในชุมชน ลักษณะการได้มาซึ่งตำแหน่ง การเป็นที่พึ่งและไว้วางใจจากประชาชน และความเป็นผู้ทันต่อข่าวสาร ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้น ภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการเกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ถือเป็นเรื่องธรรมดา และผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการเจรจาไกล่เกลี่ยและแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณา หรือ ตั้งตัวแทนเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยจะไม่ตัดสินเด็ดขาดด้วยตนเอง

๖.ด้านรายได้

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างประชาชนตำบลป่าพลู ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน จึงแสดงให้เห็นว่ารายได้ส่งผลต่อความคิดเห็นเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงแสดงว่าสถานภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหามานะ พุทธิวิริโย (นามนนท์) ได้ศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์” จากการศึกษาพบว่า^๘

๑. ระดับภาวะผู้นำของภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ หนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๒๙ (= ๒.๒๙, S.D. = ๐.๕๗) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อยทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการบริหาร และด้านมนุษยสัมพันธ์

๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนแตกต่างกันตามอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ทราบว่า การใช้หลัก พรหมวิหาร ๔ ในการศึกษามโนทัศน์ของผู้นำชุมชนในการ ในการแก้ไขความขัดแย้งตามหลักพรหมวิหาร ของ

^๘ พระมหามานะ พุทธิวิริโย (นามนนท์), “ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า ความคิดเห็นในด้านการเป็นผู้ให้ข้อมูลของ ผู้นำชุมชนควร มีการนำเสนอข้อมูลที่ครอบคลุมมีความเที่ยงตรงของข้อมูลให้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งด้านที่ ดีและไม่ดี ในด้านข้อมูล ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือปกปิดข้อมูลในสาระสำคัญ ซึ่งในการให้ข้อมูลแต่ละ ครั้งต้องประกอบด้วยความปรารถนาดีมีไมตรี ต้องการความช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และ ความสุข ใช้หลักเมตตา ในการเป็นผู้ให้ ด้านการตัดสินใจเรื่องผลประโยชน์ ผู้นำต้องมีความเป็นกลางใน การตัดสินใจ ต้องรับฟังพยานหลักฐานอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจ ต้องทำตัวเป็นที่น่าเชื่อถือและมีความ เต็มใจในการให้ความยุติธรรมต่อคู่กรณี หากการตัดสินใจจะทำให้เกิดข้อพิพาทเพิ่มมากขึ้นควร หาคนกลางในการไกล่เกลี่ย โดยใช้หลักกรุณา คือ ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ไม่ เบียดเบียนซ้ำเติมความทุกข์ของบุคคลอื่น และพยายามที่จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเพื่อให้ความทุกข์ ของบุคคลต่าง ๆ ได้หมดไปด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในด้านการดูแลส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้ มีการรักษาประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ อย่างเท่าเทียมกัน พยายามรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนในพื้นที่ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม พิธีกรรม และวิถีชีวิตระหว่างประชาชน ในพื้นที่เพื่อลดความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและประเพณี โดยยึดหลักมุกิตา คือ ความเชื่อการคิด และการแสดงออกถึงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้มีความสุขในทางที่ไม่ผิดศีลธรรมหรือพ้นจากทุกข์ด้วยใจ บริสุทธิ์ ด้านการเป็นผู้ให้ข้อมูลผู้จัดวางโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การแบ่งหน้าที่ ต้องได้รับความ เห็นชอบจากเจ้าตัวก่อน เมื่อมีการมอบหน้าที่ให้ปฏิบัติ ต้องให้อำนาจในการตัดสินใจด้วย มีการ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ มีมาตรการบังคับที่ทุกภาคส่วนถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การเป็นผู้เชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชน พยายามหาจุดศูนย์กลางร่วม ให้ทุกส่วนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ให้ทุกคนมีส่วนร่วมใน การดำเนินการ ในกิจกรรมของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนใกล้เคียง โดยผู้นำชุมชนเป็นตัวเชื่อม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้นำมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความ ชัดแย้งกันของประชาชน ยิ่งในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลความเจริญก็จะมีคามสำคัญมากยิ่งขึ้นซึ่งบทบาท ดังกล่าวมาจากการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ การยอมรับในตัวผู้นำและยอมปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้นำ บอกหรือแนะนำ ด้วยมีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ได้แนะนำไปนั้นเหมาะสมกับการที่ตนเองจะยอมรับมา ปฏิบัติ ผู้นำชุมชนจึงสำคัญต่อการแก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่เป็นอย่างมาก แต่ถึงแม้ว่าผู้นำจะมีความ สำคัญในกลุ่มประชาชนแต่ก็ยังมีส่วนที่มีความขัดแย้งกับตัวผู้นำเอง ซึ่งในการนี้การแก้ปัญหา ต้องใช้ผู้ที่ทั้งสองฝ่ายให้ความเคารพเป็นคนไกล่เกลี่ยหรือเป็นตัวกลางในการประสานความสัมพันธ์ ดังนั้นแม้ว่าจะเกิดความขัดแย้งขึ้น แต่หากมีการใช้หลักธรรมข้อ พรหมวิหาร ๔ ในการแก้ไขแล้วจะ สามารถช่วยให้เหตุการณ์ดีขึ้นได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง ตามหลักพรหมวิหาร ของประชาชนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยขอเสนอ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑) ผู้นำชุมชนควรปรับปรุง และพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขาให้มาก ด้วยการฝึกฝนตนเอง และปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่น ช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นธรรม เป็นกลาง และประยุกต์หลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานเพื่อเป็นบรรทัดฐานการบริหารของชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ และลดการเกิดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

๒) ควรให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน กลุ่มที่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางที่เป็นทางการและผู้นำทางความคิด มอบหมายหน้าที่ให้เหมาะสมกับคน กับงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับทราบ นโยบาย แผนพัฒนา กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

๓) หมู่บ้าน และตำบลในอำเภอนั้นๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษา และปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภายในชุมชน ในด้านการบริหาร การจัดการ การปกครอง ที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม และจริยธรรม ทั้งผู้นำชุมชน รวมทั้งประชาชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) ผู้นำชุมชนควรเป็นมิตรไมตรี มีความปรารถนาดี อ่อนน้อมถ่อมตน รับฟังความคิดเห็นของหลายๆ ฝ่ายให้มาก ผู้นำชุมชนต้องพัฒนาตนให้มีวิสัยทัศน์ พัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารงานให้มาก มีการปลูกฝังวิธีคิดในการให้อภัย ให้โอกาส และให้ความเมตตา ทั้งแก่ตน ครอบครัว ชุมชนและประชาชนทั่วไป

๒) ผู้นำชุมชนควรรู้จักเลือกมอบหมายงานให้แก่บุคคล ที่มีภาพศักยภาพ โดยไม่เห็นแก่พวกพ้อง หรือญาติพี่น้องมอบหมายงานที่เหมาะสม มีการดูแลเอาใจใส่ประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความสุข และเกิดความภูมิใจในงานที่ได้รับมอบหมาย

๓) ผู้นำชุมชนควรให้การช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านอย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน เสมอภาคตามเหตุผล เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนให้มาก ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของชุมชน หรือหมู่บ้าน สามารถตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่ ไม่ปิดบัง ควรจะสร้างมนุษยสัมพันธ์ต่อบุคคลรอบข้าง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่ายทั้ง ประชาชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาเพิ่มในกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากขึ้นมากขึ้น

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อได้ข้อมูลที่เจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลัก พรหมวิหาร ๔ สำหรับบทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง

๓) ควรทำการศึกษาวิจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในวิเคราะห์และส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง

๔) ควรทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่การศึกษาวิจัยให้กว้างกว่านี้ เช่น อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

